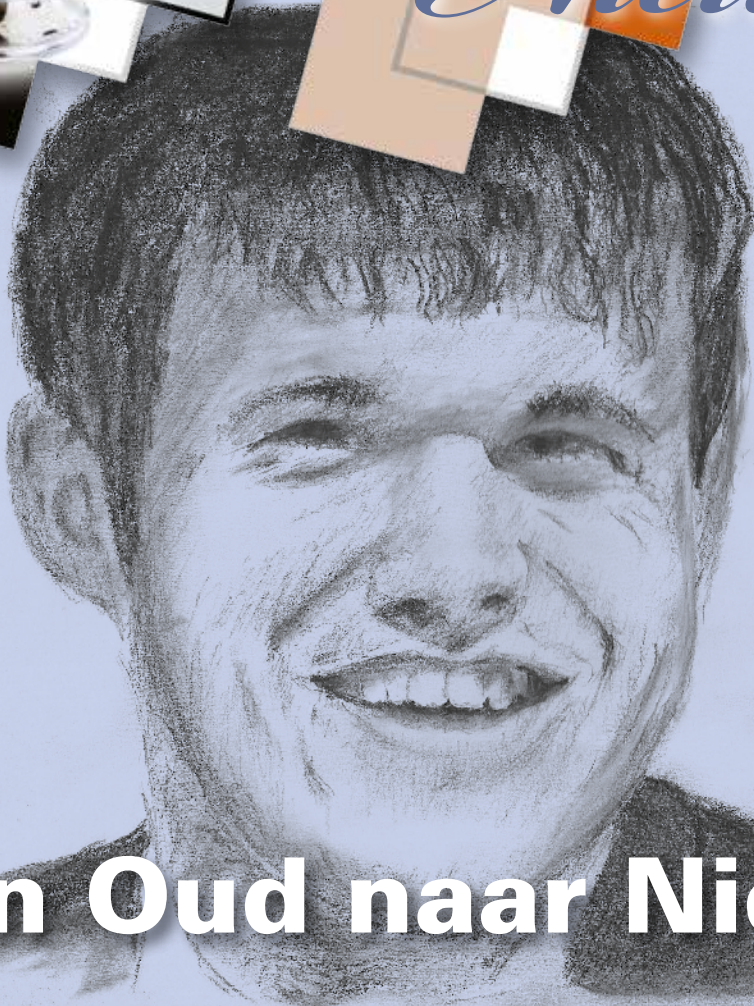

Caissa

Nieuws

Van Oud naar Nieuw

■ **Schaakkoorts in Noorwegen?**

■ **Afek wint Eijgenbrood**

■ **Een onalledaags probleem**

■ **Hans Ree en de Amsterdamse schaakcafés**

■ **Door schaken uit de sloppenwijk geraken**

CaissaNieuws is het club-orgaan van schaakvereniging Caissa, opgericht 1 mei 1951

Redactie

Wim Suyderhoud
m.m.v. Aldo van de Woestijne

Vormgeving

Angelo Spiler

Illustraties

Jaap van Velzen

Kopij

caissanieuws@gmail.com

Clublokaal

Multifunctioneel centrum
Coenen-Lydia, Roelofs
Hartplein 2, Amsterdam

Contact

caissa.amsterdam@gmail.com

Website

www.caissa-amsterdam.nl

Van de makers 3

CAISSANEN

In den vreemde:

Noorse schaakkoorts 4

Bart de Wilde

Amsterdamse

schaakcafés 6

Hans Ree

Wie is die schaker?:

Peter van der Vlis 12

Wim Suyderhoud

Partij van het kwartaal 15

Michael Wunnink

TERZIJDE

Een foto van een mooie dag:

'Remis' 18

Wim Suyderhoud

Tussen de regels:

De tijd stoppen 19

Tony Lith

Uitgelezen:

The queen of Katwe 20

Jos van Ommeren

TOERNOOIEN

Dieren 2013 22

Marcel Roelofs

Eijgenbrood 2013:

Een impressie van de 27ste editie 23

Robbert van het Kaar

My last round game 26

Yochanan Afek

STUDIE

Problemen 9

Angelo Spiler

Studies 17

Aldo van de Woestijne

Een onalledaags

probleem 27

Jack Blanchard

Oplossingen 28

Een onalledaags schaakprobleem

Wit begint en geeft mat in drie.

Als je de oplossing niet vindt, dan volgt enkele bladzijden verderop een belangrijke aanwijzing.

Het is 2014! We gaan in CN435 van Oud naar Nieuw met een opgewekt gemoed en een vleugje nostalgie. Vanzelfsprekend prijkt de nieuwe Wereldkampioen Magnus Carlsen – als gezien door onze nieuwe illustrator, de immer jeudige Jaap van Velzen – lachend op onze omslag. We kijken door de ogen van emigré Bart de Wilde even om naar de wijze waarop de WK-match tegen ‘de oude’ Anand werd beleefd in Noorwegen. Het verslag kan worden gelezen als aanvulling op Karel van de Weides beschrijving van het Noorse schaakleven in de allerlaatste editie van *Matten*, het kwaliteitstijdschrift dat de schaakwereld in Nederland ongetwijfeld zeer gaat missen.

Daarnaast maken wij kennis met het nieuwe bestuurslid Interne Competitie Peter van der Vlis en met de problemist in Jack Blanchard. De winnaars van het *Eijgenbroodtoernooi* en van de Partij van het Kwartaal kijken terug op hun in-

teressante partijen (IM Yochanan Afek deed dat exclusief voor CN).

Oud en nieuw: een oude schaakregel wordt afgestoft door Tony Lith en het toernooi in Dieren wordt voor het eerst beleefd door Marcel Roelofs. Oud-clubkampioen Robbert van het Kaar blikt namens het Eijgenbroodorganisatiecomité terug op ons huistoernooi en chroniqueur van het schaakleven Hans Ree haalt namens ons allen herinneringen op aan de Amsterdamse schaakcafés van zijn jeugd.

En tenslotte bekijken we wat schaken kan betekenen voor de verbetering van het welzijn van de jonge kansarmen in de wereld en voor de verankering van een jeugdvriendschap.

Beste lezer, wij wensen u veel plezier met dit nieuwe nummer van *CaissaNieuws*. *Tata* staat alweer op het punt van beginnen. Geniet van het nieuwe schaakjaar. ■

Noorse schaakkoorts

Bart de Wilde

Schaakkoorts, bestaat zoiets in Noorwegen? Noorwegen, dat is het land waar mensen in het weekend gewapend met een lunchpakket massaal de natuur in trekken. Waar in de zeven maanden dat er geen sneeuw ligt nog steeds lange latten (met wieltes) gebruikt worden. Friluftsliv (het buitenleven) zit in de genen van de Noor. Als immigrant word ik ook geacht in het weekend på tur te gaan. Erop uit dus, ook al is het -7. Slecht weer bestaat niet volgens de Noren, alleen slechte kleding. Gelukkig heeft integratie zo zijn limieten en Noren zijn altijd in voor een compromis, dus nu gaan we om het weekend de kou in.

Telegraaf), dus aan media exposure geen gebrek. Een andere krant, *Aftenposten*, organiseert een schaakmatch Noorwegen versus de rest van de Wereld via de *Internet Chess Club*.

'Schaak-WK voor degenen die aan schaken denken als zij het woord KONING horen.'

4 **M**aar schaakkoorts dus. Natuurlijk werden de kunsten van Magnus Carlsen breed uitgemeten in de pers. Voor aanvang van het WK hingen deabri's vol met aankondigingen. Magnus wordt onder andere gesponsord door de grote krant VG (*Verdens Gang*, de Noorse

Bart de Wilde

Beleving

In de media wordt Magnus' opmars in de schaakwereld breeduit onder de loep genomen (vanaf vijf minuten na zijn geboorte) en tijdens de match staat Magnus regelmatig op voorpagina's. Na zijn eerste zege twitteren prominente Noren, waaronder huidige statsminister Erna Solberg en de voormalige statsminister Jens Stoltenberg, meteen hun felicitaties de wereld in.

Volgens de pers wordt het WK gevolgd door 6 van de 10 Noren (kennelijk niet 3 uit 5). Magnus' vader komt uiteraard aan het woord en Karpov is gestrikt om hier en daar een bijdrage te leveren.

Hardcore Carlsen fans?

Maar dit is de Noorse pers natuurlijk en ik wilde het wel eens dichter bij huis onderzoeken. Aangezien mijn vrouw onlangs jarig was, had ik een goede mogelijkheid om de gasten eens aan de tand te voelen over de Anand-Carlsen match. Hilde bijvoorbeeld, een fervent handbalster die hier op hoog niveau gespeeld heeft, volgde de match inderdaad op de voet. Maar, zei ze erbij, dat komt omdat ik op een kantoor vol met IT-nerds

werk. Over het algemeen volgden de gasten de match inderdaad maar niet omdat het schaken was. Magnus is een Noor en Noren winnen

De gasten gaven ook ruiterlijk toe dat als het een WK watertrappelen in plaats van een WK schaken was geweest, en een Noor kon winnen, ze het ook hadden gevolgd.

niet veel in de sport (behalve langlaufen enzo maar daar heeft de rest van de wereld maling aan). De gasten gaven ook ruiterlijk toe dat als het een WK watertrappelen in plaats van een WK schaken was geweest, en een Noor kon winnen, ze het ook hadden gevolgd. Mijn indruk is dat,

in tegenstelling tot wat de pers beweert, er in Noorwegen meer een sportkoorts dan een schaakkoorts heerst.

Roep van de natuur

De WK-titel van Carlsen zal ongetwijfeld een boost geven aan het schaken in Noorwegen. Maar wat mij echter opvalt, is dat men zich hier veel meer op rapid- en snelschaak richt. Mijn club *Stjernen* heeft bijvoorbeeld een eigen clubhuis en is drie dagen per week open. Op dinsdag wordt er het zogenaamde 'langsjakk' gespeeld. Dit is geen interne competitie (uitslagen worden zelfs doorgegeven aan de FIDE) maar een toernooi van negen ronden Zwitsers. Dit doen ze elk jaar in de lente en de herfst. In sterk contrast met Caissa zijn er slechts 16 deelnemers, maar bij het rapidschaak op donderdag zijn er circa 50 schakers en hetzelfde geldt voor het snelschaken op zaterdag. En dit lijkt bij alle schaakclubs zo te zijn. Misschien dat een partij in 'normaal' tempo te lang duurt voor de Noor en de letterlijke roep van de natuur te sterk is. De doorsnee Noor zal na het WK weer over gaan tot de orde van de dag want het gaat binnenkort sneeuwen en de latten moeten uit het vet. ■

Amsterdamse Schaakcafés

Hans Ree

In het vorige nummer van CN keek Paul van der Sterren terug als de Caissaan die hij is geworden op zijn tijd als speler van Watergraafsmeer/Desisco. Nu is het de beurt aan Hans Ree om nostalgisch te zijn. Als rechtgeaard Amsterdammer is de schaker/schrijver bekend met de plekjes waar de hoofdstedeling terecht kan voor een informeel potje schaak. Zijn ervaringen tekende hij op in een verhaal getiteld Schaakcafés, waaruit wij een groot gedeelte mochten gebruiken voor deze editie. Het is een terugblik waarin De Laurierboom als relatief jong schaakcafé nog ontbreekt. Een leemte die wellicht door een jonger Caissalid kan worden opgevuld?

De Oude Schouwburg

Mijn schaakcafé heette De Oude Schouwburg, op het Amsterdamse Leidseplein, tussen twee broodjeswinkels. Ik was er al eerder geweest, maar het werd pas een stamcafé in 1962, toen ik wiskunde ging studeren op het Roeterseiland.

Ik woonde nog bij mijn ouders in de buitenwijk Slotervaart en als ik op de fiets naar college ging, was de verleiding groot om halverwege af te stappen bij het café en de colleges voor gezien te houden.

De docenten vonden dat niet erg. Eén van hen zei me later eens dat hij studenten die naar zijn colleges kwamen een beetje dom vond. Ze hadden beter in bed kunnen blijven liggen en dan zijn boek lezen. Als ik wel college volgde, ging ik vaak daarna naar het schaakcafé samen met Bert

Enklaar, die ook wiskunde studeerde.

De grote schakers in De Oude Schouwburg waren Kick Langeweg en de Indonesiër Tan Hoan Liong, die in 1961 kampioen van Nederland was geworden. Tan (alleen Kick noemde hem bij wat wij zijn voornaam zouden noemen, Liong) ging in 1963 opeens terug naar Indonesië. Er werd

gezegd dat hij geestelijk was ingestort.

Ook een zeer sterke schaker, maar toch ietsje lager op de hiërarchische ladder, was de Fries Fedde van Wijngaarden. Hij was groot en mooi en goedlachs, en ik vond hem een imponerende persoonlijkheid en was een beetje beducht voor zijn cynische opmerkingen. Fedde was ook opeens weg uit Amsterdam, terug naar Friesland waar hij een boekbinderij begon en later zelfmoord pleegde.

Na een paar jaar hoorden Bert en ik ook bij de grote schakers in het café.

Er werd geschaakt, gekaart en soms go gespeeld. Ik geloof dat backgammon nog niet populair was.

Behalve het gewone schaak speelden we af en toe ook een variant die bij ons 'Can I?' werd genoemd. Het wordt gespeeld met drie borden. De spelers zien op hun bord alleen de eigen stukken, niet die van de tegenstander. Een scheids-

Hans Ree staat aan het tweede bord van C1

Rondom schaakcafé De Oude Schouwburg

rechter heeft een bord waarop hij alles ziet. Aan die scheidsrechter mag de speler over een voorgenomen zet, waartoe hij zich nog niet heeft verplicht, vragen of hij er iets mee kan slaan. 'Can I?' zei hij dan.

In de rest van de wereld wordt dit 'Kriegspiel' genoemd, misschien omdat legeraanvoerders vroeger ook niet wisten hoe de vijandelijke strijdmacht was opgesteld. Je hoort er niet vaak meer over, maar het was vroeger de populairste variatie op het schaken, en terecht, want het is een diepzinnig spel.

De harde kern van het café waren de schakers en de bridgers. De populaties overlaptten elkaar, want de meeste schakers waren ook bridgers. Een paar jaar geleden schreef de bridgededewerker van *de Volkskrant* Kees Tammens een aardig verhaal over ons café dat natuurlijk voornamelijk over de bridgers ging, maar ook over de schakers.

Tammens had het over een idealistische schaker die vertrok om te vechten in de Algerijnse onafhankelijkheids oorlog, na twee jaar terug kwam en in De Oude Schouwburg zag dat twee schakers daar nog steeds dezelfde variant van de Russische opening bestudeerden, alsof er intussen niets veranderd was.

Een cynicus zou opmerken dat schaakcafés daar ook voor zijn. De tijd staat er stil. Je doodt de tijd en je moet op-

De tijd staat er stil. Je doodt de tijd en je moet oppassen dat je daarbij niet ook jezelf doodt.

passen dat je daarbij niet ook jezelf doodt.

Die schaker die naar Algerije ging was de psychologistudent Henri Boulogne. Zijn belangrijkste bijdrage aan het Nederlandse schaak was dat hij geld wist te verzamelen voor een Nederlands team dat in 1960 naar de studentenolympiade in Leningrad ging. Tan speelde daar schitterend, 10 uit 13 aan het tweede bord, achter Langeweg.

Henri Boulogne vertelde me later dat er nog bijna een kink in de kabel was gekomen. Er was bij een van de teamleden thuis afgesproken, om dan samen op reis te gaan. Henri struikelde bij aankomst over een tas en uitte een knetterende godslastering, waarna Coen Zuidema, zoon van de vermaarde gereformeerde filosoof S.U. Zuidema bij wie alle studenten van de Vrije Universiteit college moesten lopen, wit wegtrok en zei dat hij beter weer naar huis kon

gaan als het in het team zo toeging. Hij kon nog worden tegengehouden. Het woord 'idealistisch' dat Tammens gebruikte geeft me de indruk dat hij dacht dat Boulogne naar Algerije was gegaan om de strijders voor de onafhankelijkheid te helpen, maar dat was niet zo. Hoewel hij al heel lang in Nederland woonde was Boulogne Frans staatsburger. Hij moest in militaire dienst en werd de gruwelijke Algerijnse oorlog ingestuurd. Later vertelde hij over het gevaarlijkste daar, als een groep soldaten de hoek van een straat om ging. Allemaal achter elkaar, spiedend naar sluipschutters, en de laatste in de rij was het meest kwetsbaar, want die kon weggesleurd worden zonder dat de anderen het merkten, want die waren al de hoek om. Overleven betekende dat je moest zorgen dat je niet de achterste van de groep was. Geen wonder dat hij raar stond te kijken toen hij na terugkomst in Amsterdam merkte dat er bij ons niets veranderd was.

Onder de schakers in het koffiehuis waren meesters en bijna-meesters en soms een buitenlandse grootmeester die even langs kwam. Zelfs Reuben Fine, die in 1938 samen met Paul Keres het AVRO-toernooi had gewonnen, zat er een middag te vluggeren. Fine was na de Tweede Wereldoorlog psychoanalyticus geworden en gaf op uitnodiging van Johan Barendregt een paar gastcolleges aan de Universiteit van Amsterdam. Je zult het altijd zien. Heel lang kwam ik bijna dagelijks in het schaakcafé, maar Reuben Fine heb ik gemist. Behalve de meesters waren er natuurlijk de amateurs. De twee groepen speelden bijna nooit tegen elkaar. Als er al om geld gespeeld werd, wat zeldzaam was, was de standaardinzet een kwartje, en dat was niet genoeg voor de meesters om het aantrekkelijk te maken om tegen de amateurs te spelen. Die bleven trouwens ook liever onder elkaar. De koning van de amateurs onder de koffiehuispelers was mr. J.G van Eybergen, die van 1911 tot 1998 leefde. Die

letters 'J.G' stonden voor 'Jan George', maar in het koffiehuis had hij geen voornaam. Als je over hem sprak had je het over het Ei en als je hem toesprak noemde je hem beleeft Heer Ei.

Heer Ei was de koffiehuis-schaker par excellence. Altijd rare openingen zoals 1.e4 e5 2.Dh5 en met zwart dubieuze gambieten. Hij schaakte niet alleen, maar leerde zijn discipelen in het koffiehuis ook streng de les over hoe het schaakspel in elkaar zat.

Met zijn hyperagressieve stijl wist hij soms in gewone toernooien ook van bijna-meesters te winnen en in een snelschaaktoernooi zelfs eens van Paul van der Sterren, maar er zijn maar weinig van zijn partijen bewaard gebleven. Hij noteerde ze niet op nette notatieformulieren, zoals ordentelijke schakers dat deden, maar op de achterkant van een sigarendoosje en als het doosje leeg was gooide hij dat weg.

De partij van het Ei die het bekendst is geworden is een overwinning op Michail Tal in een simultaanséance in juni 1959 in wat nu de Beurs van Berlage heet. De jonge briljante Tal had de schaakwereld geschokt en verrukt met zijn vermete offers. Hij was op weg naar het wereldkampioenschap. Hij kwam, zag en overwon in Amsterdam, maar niet tegen Heer Ei. 'Het wereldwonder wordt ingemaakt' schreef een schaakjournalist. Heer Ei speelde met zwart een van zijn rare varianten, 1.e4 e5. 2.Pf3 Pc6 3.Lb5 a6 4.La4 b5 5.Lb3 Lb7 6.0-0 g5. Na zijn laatste zet staat zwart vrijwel verloren, maar hij won.

Stilleven in café het Hok (fotografie: Bert Verhoeff)

Het Hok

In 1972 werd ons café overgenomen door Broodje van Kootje. We waren dakloos, maar ongeveer een jaar later werd het voortgezet, ongeveer 100 meter verderop in de Lange Leidsedwarsstraat. Het heette nu Het Hok, wat de bijnaam was geweest van het oude café en de officiële naam van de bridgeclub die daar was opgericht.

In het nieuwe Hok was het anders dan vroeger. De kaartspelers overheersten daar en op den duur was Rob Hartoch de enige schaakmeester die er regelmatig kwam, alleen schaakte hij er nooit.

De echte hoogwaardige opvolger van De oude Schouwburg werd café Gambiet aan de

Bloemgracht. Daar ging het Ei ook naar toe.

Ik herinner me dat ik in de zomer van 1989 eens bij Gambiet binnenkwam terwijl iedereen naar de teletekst van de televisie keek, waar de partijen van het Nederlands kampioenschap live te volgen waren. Een van de stamgasten, Albert Blees, stond daar toen bovenaan.

Net als in de oude tijd was het Ei, nu bijna tachtig jaar, omringd door discipelen. Ik hoorde hem zeggen: 'Ja, de heer Blees speelt goed. Laat zich niet door zijn succes van de wijs brengen. Daar kunnen heel wat spelers in dit huis een voorbeeld aan nemen.'

Met dat droge kakellachje van hem - niet een echte lach

maar een uitroepteken achter zijn woorden - dat ik sinds 1962 kende. Niets veranderd.

Gambiet

Café Gambiet werd in 1981 opgericht door Menashe Goldberg, een immigrant uit Israël. Het was zijn ziel en zaligheid en na zijn dood, begin 2005, verdween het snel.

Eerste indruk: rechtsomkeert... heette een boekje dat in 2001 verscheen ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan. En inderdaad, Gambiet was beslist geen statig etablissement zoals de schaakcafés van vorige eeuwen. De muren waren in de loop der jaren van wit tot geel tot bruin verkleurd en het meubilair was gammel, maar de muziek was zacht en

SCHAAKPROBLEMEN

De oplossingen van deze schaakproblemen staan op pagina 28

1. Wit geeft mat in twee

2. Wit geeft mat in twee

3. Wit geeft mat in twee

4. Wit geeft mat in twee

5. Wit geeft mat in drie

6. Wit geeft mat in zeven

Yochanan Afek aan de bar in café Gambiet

klassiek en de schaakpartijen hartstochtelijk.

Menashe was in 1939 geboren in Polen – geen goede tijd en plaats voor een Joods kind om geboren te worden. Zijn vader werd door de Duitsers vermoord, maar hij kwam met zijn moeder en een oudere broer in 1942 in Israël terecht.

Van Yochanan Afek, een andere immigrant uit Israël, hoorde ik hoe dat kon gebeuren. Het was in het kader van een Duitse actie om krijgsgevangenen terug naar Duitsland te halen. Het ging om een paar honderd Duitse kolonisten - geen Joden maar Christenen – in het Britse Mandaatgebied Palestina, die door het uitbreken van de oorlog voor de Britten vijandelijke burgers waren geworden. Ze werden geruild voor Joden in door Duitsland bezette landen.

In de jaren zestig kwam Menashe min of meer bij toeval in Amsterdam. Bij het

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆
*... de muziek
 was zacht en
 klassiek en de
 schaakpartijen
 hartstochtelijk*

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆
 Israelische computerbedrijf waar hij werkte hadden ze gezegd dat hij maar een tijdje op moest krassen, voor de rust in het bedrijf. Met een paar vrienden ging hij met een bootje naar Cyprus en misschien vonden die vrienden ook dat het zonder hem rustiger zou zijn, in ieder geval ging Menashe in zijn eentje verder naar Amsterdam, waar hij iemand kende. Hij bleef in Amsterdam en vond voor korte tijd een baan bij een ander computerbedrijf,

maar dat beviel hem niet. Schaken was zijn grote hartstocht en in Gambiet, dat hij in 1981 opende, moet hij in de eerste tien jaar 30.000 partijen gespeeld hebben. Dat is uitgerekend in een ander jubileumboekje, uit 1991.

Uit die jubileumboekjes blijkt dat de band tussen schaken en literatuur in het café ook na Voltaire en Diderot bewaard is, want er staan bijdragen in van de dichters Jan Kal, Paul van den Hout en Drs. P en van de vertaalster van Russische literatuur Anne Stoffel.

Menashe zelf heeft maar één keer iets geschreven. Dat stuk begon met de zin: *'I was just sitting down at the board, comes the famous swindler Rolf Schreuder and says: Side bet?'*

Een krachtige zin, die je het idee geeft dat hij vaker had moeten schrijven. De zin was in het Engels, na meer dan dertig jaar verblijf in Nederland. Inburgeren, dat moesten de kaaskoppen maar bij hem doen, niet omgekeerd.

Hij had het graag over de 'Gambiet-atmosfeer' en over 'de familie' van Gambiet en hij was een liefdevolle, maar ook strenge familievrader, die ruzie beschouwde als een manier om tot een openhartig menselijk contact te komen. Zijn gezondheid was slecht. Hij had een zwak hart en lang geleden was hem gezegd dat hij hoogstens vijftig zou worden, wat dus nog erg meegevallen is. In 2001 zei een feestredenaar in het schaakhuis dat Menashe door zorgvuldig uitbesteden van alle taken er in was geslaagd om bijna niets meer zelf te doen: 'Het leven terugbrengen tot drinken, roken en schaken,

voorwaar een unieke prestatie.’ Dat klinkt op zo’n feestje mooier dan het in werkelijkheid was.

Tot aan het eind van zijn leven bleef Menashe schaken. In zijn eigen café, in het ‘oudeloellenkampioenschap’, zoals hij het seniorenkampioenschap van de Schaakbond Groot Amsterdam noemde, en in open toernooien in het buitenland, vooral die op de eilanden Jersey en Guernsey. Het ging steeds moeilijker en met zijn verslechterende gezondheid werd hij knorrig. Hij daalde af van zijn woonverdieping boven het schaakhuis en ging dan alle tafeltjes af om de een na de andere schakende klant te beledigen, verlangend naar ruzie die hem de adrenaline zou geven waardoor hij zich nog levend voelde.

‘Dat leren ze op de hotelschool’, zei een van de klanten. ‘Een goede gastheer maakt een rondje en heeft voor iedereen een persoonlijk woord.’ Menashe kon knorrig zijn, maar de gasten waren ook niet op hun mondje gevallen.

Zelfs de klanten die van Menashe een levenslang caféverbod hadden gekregen waren op de begrafenis en er werd veel gepraat over hoe het nu verder moest en of het roemruchte openkampioenschap van de Jordaan nog zou voortbestaan.

We zagen de bui al hangen. Een grachtenpand in het hartje van Amsterdam, met uitzicht op de Westerkerk en het Anne Frankhuis, daar was vast een lucratiever bestemming voor te vinden dan een uitgewoond schaakhof.

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

Een grachtenpand in het hartje van Amsterdam, met uitzicht op de Westerkerk en het Anne Frankhuis, daar was vast een lucratiever bestemming voor te vinden dan een uitgewoond schaakhof.

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇

Kort daarna werd het pand inderdaad verkocht. De stamgasten van Gambiet verhuisden naar café De Laurierboom in de Laurierstraat. Daar wordt ook leuk en sterk geschaakt. Ik ben er maar een paar keer geweest – niet omdat het te ver uit mijn buurt is, want Gambiet was verder, maar omdat er een keer een eind moet komen aan je jaren in het schaakcafé. ■

Het complete verhaal staat in de bundel **Mijn Schaken** van Hans Ree, uitgegeven bij Atlas (mei 2010) en verkrijgbaar bij o.a. www.bol.com en www.schaakwinkel-hetpaard.nl. De Engelse uitgave **My Chess**, met een voorwoord van Jan Timman, is dit jaar bij Russell Enterprises verschenen.

Peter van der Vlis

Wie is die schaker?

Wim Suyderhoud

Wat goed is komt snel en Peter van der Vlis kwam heel snel. De weg van schaker naar bestuurslid legde hij af hij binnen een tijdsbestek van één jaar. Het indelingsprogramma Sevilla kende voor hem na enkele weken al geen geheimen meer en waar ervaren indelingscollega Mirjam nog wel eens een naam verhaspelt, kende hij binnen de kortste keren elk spelend clublid bij naam en toenaam. Zoef zoef, hoorde ik al eens iemand over hem zeggen. En kijk, als je een bijnaam krijgt, wordt het hoog tijd dat we je wat beter te leren kennen. We spreken af voor een gesprek op een zaterdagmiddag in Wildschut terwijl de match tussen Carlsen en Anand in volle gang is.

Aangenaam kennis te maken: Peter van der Vlis

Ik ben sinds 2012 lid van Caissa. Mijn zoon Mark schaakte op school bij Allaert Troost en daar bleek dat andere schaakvaders als Aleks Varnica en Paul van Beukering bij Caissa lid waren. Dat leek mij ook wel wat. Overigens is Mark dit jaar jeugdlid geworden. Ik had nooit eerder op clubniveau geschaakt. Nadat ik het op jonge leeftijd had geleerd van mijn vader deed ik in mijn studententijd een aantal jaren aan schaken – en ook aan bridgen. Dat was overigens een doorslaggevende factor waarom men mij vroeg voor het studentenhuus waar ik de rest van mijn studietijd heb gewoond. De fascinatie die ik voor het spel heb, heeft te maken met de afwezigheid van een

Alle geheimen staan op het bord en zitten in je hoofd.

geluksfactor. Alle geheimen staan op het bord en zitten in je hoofd. Het aantal mogelijkheden is onbeperkt. Het spel is eeuwenoud en heeft alles overleefd.

Vóór Caissa had ik nog nooit een officiële partij gespeeld. Clubschaak is een interessante ervaring voor een intuïtieve schaker. Wat ik doe om af te komen van het intuïtieve spel? Goede vraag. Mijn innerlijke strijd is als volgt: ik moet eigenlijk veel beter doordenken wat ik ga doen. Tegelijkertijd heb ik de neiging om mijn eerste reactie te volgen. Het geloof dat die vaak goed is, leidt er toe dat ik snel speel. Vaak heb ik dan meer tijd over dan mijn tegenstander. Ik moet dan wel leren hoe ik daarmee moet omgaan.

Ik heb aan de Sint een openingenboek gevraagd van Paul van der Sterren. Ik doe ook computerschaak op de iPad en los graag tactische problemen op. De rubriek van Hans Ree in de NRC laat ik nooit liggen. En de lesjes uit de Stappenboeken bij de jeugd zijn ook leerzaam. Wetmatigheden zijn belangrijk, maar ik heb geen haast. Ik wil gewoon elk jaar een beetje beter worden. Over vijf jaar wil ik een rating hebben van 2000. Caissa kent een groot aantal goede schakers. Als je wilt leren, ben je er op de goede plek.

■ Van jurist naar manager

Ik heb rechten gestudeerd, ben geruime tijd advocaat geweest, maar ging vervolgens het bedrijfsleven in. Ik heb een tijdje als bedrijfsjurist bij Hoogovens gewerkt. Daar ben ik ook bij het schaaktoernooi wezen kijken; daarvoor was ik ook al eens bij het Interpolistoernooi geweest. Later kwam ik bij Buhrmann (nu overgenomen door Staples) in het lijnmanagement terecht. Ik werk nu als interim manager. Natuurlijk heb ik er spijt van dat ik niet eerder ben gaan schaken op clubniveau. Nu ben ik misschien een beetje te oud (47) om écht goed te worden. Ik speelde kortgeleden een redelijke partij tegen Paul Schipper, dat gaf wel hoop.

Geef mij maar een spa rood. Ik probeer een beetje te matigen met de alcoholconsumptie. Je drinkt elke avond al wijn bij het eten, weet je. Ook een goede reden om te schaken: dan weet je zeker dat je één avond per week niet drinkt. Afgezien van het biertje na afloop dan.

■ Hoop

Ik volg Anand – Carlsen dagelijks online. Via Google kwam ik terecht bij *Chessvibes*, dat staat bij de zoekmachine bovenaan. Nee, ik wist nog niet dat clubgenoot Peter Doggers de beheerder is. Goede site. Dat in de derde en vierde partij de dames werden geruild, vond ik jammer. Ik houd van de tactische spanning op het bord die door de aanwezigheid van de dames wordt veroorzaakt. Ik hoop trouwens dat Anand wint. Ik heb wel iets met de *underdog*. En ik vind Carlsen een defensieve speler. Omdat Anand van mijn eigen leeftijd is, wil ik graag dat hij standhoudt. Hij geeft mij hoop. Carlsens tijd komt nog wel.

Ook een goede reden om te schaken: dan weet je zeker dat je één avond per week niet drinkt.

Ik heb vier kinderen, twee dochters en twee zonen. Alleen Mark speelt bij Caissa, maar zijn broer is ook geïnteresseerd in schaken. Ik had zijn oudere zus het spel als eerste geleerd, maar die zit nu op de middelbare school en heeft andere interesses. We kijken soms samen naar problemen op blubbe.com. Ik streef er naar dat mijn kinderen goed leren schaken zonder dat het hun leven gaat beheersen. Ze moeten vooral niet monomaan worden. Ik wil dat ze zich breed ontwikkelen. Ik denk dat Giri en Carlsen veel offers hebben moeten brengen om op topniveau te komen. Leuk dat ik ze samen een balletje heb zien trappen, vorig jaar.

Als Mark zich verder wil ontwikkelen in schaken, dan mag hij dat. Hij houdt ook van klussen, dingen maken, dus ik hoef niet bezorgd te zijn. Hij werd al derde van Amsterdam in groep 6 en dit jaar zelfs tweede in groep 7, daar was ik heel trots op.

▣ Persoonlijke ontwikkeling

Schaken vergt veel geduld, iets wat ik niet van nature heb. Ik leer dat van het clubschaak. De psychologiefactor is ook interessant. Wat kun je inzetten tegen spelers die veel beter zijn dan jij, bijvoorbeeld? Geduld en psychologie kunnen mijn schaakontwikkeling bevorderen, maar ze kunnen ook helpen me te ontwikkelen buiten het schaken.

Ontwikkeling van mijzelf is een drijfveer in mijn leven. Dat verandert overigens wel als je kinderen krijgt. Mijn filosofie is dat ik de routineuze dagelijkse handelingen zo goed mogelijk wil doen. Ik ben geen wereldverbeteraar en niet superambitieuw. Geluk ligt besloten in kleine dingen. Mijn persoonlijke ontwikkeling past in dat plaatje.

Na een avondje schaak suist de adrenaline door mijn lijf. Maar deel uit te maken van een zaal met 60 mensen in stilte aan het schaakbord geeft ook een zekere rust. Daar houd ik van.

Het is leuk om bij de indeling betrokken te zijn. Ik houd van organiseren en dingen goed laten verlopen. Niet dingen ingrijpend wijzigen, maar perfectioneren wat er is. De uitdaging is om met kleine wijzigingen en input van leden daarop tot een zo eerlijk mogelijke interne competitie te komen. Verder moet alles soepel verlopen: snel beginnen – geen problemen – uitslagen en stand snel op de website. Als ik te weinig omhanden heb, word ik

Als ik te weinig omhanden heb, word ik inefficiënt.

inefficiënt. Ik stel wel mijn grenzen. Dat kan ik goed, hoewel mijn vrouw daar waarschijnlijk een andere mening over heeft. Stress ken ik niet, maar er komt bij mij druk op te staan als ik voel dat ik mijn taakjes niet goed uit kan voeren. Ik heb verder de natuurlijke neiging te de-escaleren: ik maak me weinig zorgen over dingen die ik niet kan beïnvloeden.

Peter aan het bord

▣ Bestuursfunctie

Niemand reageerde op de vacature in het bestuur. Normaal gesproken zou ik nog wat hebben afgewacht omdat ik pas een jaar lid ben. De sfeer bij Caissa is heel prettig. Je doet er gemakkelijk sociale contacten op en dan gaat het beslist niet alleen over schaken. Er zijn veel vogels van verschillende pluimage en veel mensen zetten zich actief in voor de club. Dat heeft mij over de streep getrokken. Binnen het gezin is de dinsdagavond mijn avond geworden. Daarom is het niet moeilijk om de bestuursfunctie te combineren met gezin en werk. Maar mee naar *Wildschut* gaan, doe ik (nog) maar niet.

Een onalledaags schaakprobleem: aanwijzing

Wit begint en geeft mat in drie.

Zie de oplossing op bladzijde 17.

Partij van het kwartaal

Michaël Wunnink

Dit kwartaal wist ik niet wat me overkwam. Tot mijn genoegen is massaal gehoor gegeven aan mijn oproep om weer eens een potje op de site te zetten. En dat heb ik geweten ook, een dagtaak had ik aan het naspelen en op merites beoordelen van alle partijen op zichzelf en ten opzichte van elkaar. Hierbij de partijen, die nog steeds alle na te spelen zijn op de Caissasite, in vogelvlucht.

❑ Van de Brekel – Wieringa

Een mooie illustratie van een Franse loper die een ommetje maakt om vervolgens weer terug te keren. De stelling na zet 35 is een plaatje, met alles op wit en vier verbonden vrijpionnen.

❑ Venema – Bottema

Een goed opgezette strijd, die nooit tot een ware ontknoping kwam doordat de witspeler de trein wilde halen.

❑ Swinkels – Van Hengel

Een pareltje van de hand van Hugo die iedereen kan verslaan als hij het op zijn heupen heeft. Ditmaal moest GM Swinkels eraan geloven. Een diep stukoffer op f4 werd Swinkels fataal. Een GM-scalp waarvan ik weet dat er nog meer zullen volgen.

❑ Van den Berg – Pijlman

Bescheidenheid siert René met zijn terloopse opmerking

dat de hoofdprijs toch wel naar Daan in 't Veld zal gaan. René's behandeling van het loperpaard kan in ieder geval rekenen op eeuwige roem. Of hij daarvan kan genieten onder het genot van een goed glas wijn zal de jury moeten beslissen.

❑ Willemsma – In 't Veld

Het dame-offer op c3 is natuurlijk te mooi om te laten, maar je moet het nog wel durven. Daan geeft er blijk van dit ook diep te hebben berekend en goed te hebben getaxeerd. Zoals wel vaker is de andere dame geen partij voor het leger aan lichte stukken.

❑ Nootboom – Baskermolen

De mataanval waarbij de zwarte koning helemaal zoek wordt gespeeld om uiteindelijk moederziel alleen aan de andere kant van het bord te

eindigen, is om je vingers bij af te likken. Vooral de inleidende zet 16.e5 getuigt van een neusje voor de aanval.

❑ Godding – Hendriks

Met een mooi staaltje dominantie over de zwarte velden, ingeleid door een kwaliteits-offer op f6 legde Marnix de basis voor een genadeloze intocht van zware stukken. Een strakke winstvoering met helder commentaar!

❑ Van der Werf – Suyderhoud

Wim zet met thematisch spel de witte paarden aan de rand flink te schand. De matvoering is een logisch slotakkoord van een strakke pot.

❑ K. van der Weide – Overeem

Een mooie partij van Marc, maar de volharding waarmee Karel toch nog een halfje uit het vuur sleept, is voorbeeldig.

❑ Schipper – Hovenga

Een lange laveerpartij vindt zoals we vaker zijn apotheose in een plotseling stukoffer. Aan Paul is het benutten van het momentum duidelijk besteed.

❑ Seelemeijer – Bezemer

Een typische Benoni. Wit staat eigenlijk beter, maar

wordt gepakt in de counter. Zo is het mij ook vaak genoeg overkomen, dus ik kan met de witspeler meeleven. De slotstelling is een sterk staaltje tweede rij bezetting van Arno.

☒ Van Hengel – Pijlman

Hugo is niet vies van een offertje her en der. Alles moet wijken om de h- en g-lijn geopend te krijgen. Het dame-offer aan het eind is geforceerd mat, maar daarom niet minder mooi. Vooral het paard op f5 springt in het oog.

☒ P. van der Weide – Van Hengel

Te vroeg de h-lijn openen als je zelf wel kort gerokeerd hebt, maar je tegenstander nog niet, is een bekende fout, maar vaak loopt het zo'n vaart nog niet. Hugo zet de vaart erin met een paar rake offers op h3 en h2. Niet veel later slaat zijn aanval door en is de afwikkeling een koude douche voor de witspeler.

☒ En de winnaar is....

Na rijp beraad over een aanzienlijk aantal partijen is de keuze gevallen op René Nootebooms aanvalsvoering tegen Baskermolen. Een koning helemaal naar g3 krijgen door een combinatie van tussenzetten en rake klappen viel te zeer in de smaak bij de jury om René de prijs te onthouden. René, deze Grand Prix van het kwartaal is voor jou!

Rene Nooteboom (1621) - Gerard Baskermolen (1803)
Extern Caissa 10, 3 oktober 2013 (Aantekeningen René Nooteboom.)

1.e4 c5 2.Pc3 Pc6 3.f4 De Siciliaanse Grand Prix, waar

Winnaar René Nooteboom

ik regelmatig tegen (sterkere) spelers successen mee boek. **3...d6** Zwart kiest een draakachtige opstelling, wat theoretisch niet als sterkste mogelijkheid voor zwart wordt gezien.

4.Pf3 g6 5.Lb5!? Sterker en flexibeler dan het vroeger gebruikelijke Lc4.

5...Ld7 6.Lc4 Lijkt tijdverlies maar het idee is dat op Ld7 de looper eigenlijk meer in de weg staat (het thematisch doorzetten d5! is voor zwart nu moeilijker geworden).

6...e6 7.0-0 Pge7 8.d3 Lg7 9.f5 Thematisch in de Sicilian Grand Prix: speculatief, kansrijk en in een praktische partij zeer kansrijk.

9...exf5 9...gxf5 kan ook, maar Pg5 is nu zeer lastig te verdedigen voor zwart.

10.Pg5 en nu bijvoorbeeld 10...h6 (10...0-0 11.Dh5 h6 12.exf5 hxg5 (12...Pxf5 13.Txf5) 13.f6) 11.Pxf7 Kxf7 12.Dh5+.

10.De1 Thematisch, maar volgens mijn openingsboek 'eine Neuigkeit' in deze stelling: het vis-a-vis op de e-lijn kan als zwart besluit niet kort te rokeren vervelend worden.

10...0-0 11.Dh4 Er is nu een

stelling ontstaan met vele tactische motieven voor wit, wat in de praktijk lastig spelen is voor zwart. Bovendien ben ik zo langzamerhand aardig thuis in de mogelijke aanvalspatronen in dit type stelling.

11...a6 Dit leek mij tijdverlies maar mijn engine Deep Junior 12 geeft dit toch als sterke mogelijkheid aan (!?).

12.Lh6 Ik gooi de knuppel maar onverdrotten het tactisch chaotische hoenderhok.

12...Le6 Ik vermoed dat mijn tegenstander door de bomen het bos niet meer zag. 12...b5 was consequenter en beter geweest. 13.Pg5 was ik dan van plan geweest met het idee 13...bxc4? (13...Ld4+ is misschien wel een weerlegging van 13.Pg5: 14.Kh1 bxc4 15.Lxf8 Kxf8 en zwart staat beter) 14.Lxg7 Kxg7 15.Dxh7+ en gelijke patronen als in de partij zelf; 12...fxe4 13.Pg5 en de vele dreigingen zijn niet te pareren.

13.Pg5 13.Lxg7 is veel beter en eenvoudiger maar ik houd nou eenmaal teveel van tactische chaos. 13...Kxg7 14.Lxe6 fxe6 15.Pg5 Tf6 16.Dxh7+ Kf8. Deze stelling had ik wel voor mij gezien en ik was mij

niet bewust dat deze zo gunstig was. Na nu 17.exf5 had ik niet voorzien: 17...Pxf5 (17...exf5 18.Dh8+ Pg8 19.Pd5; 17...gxf5 18.Pce4 fxe4 19.Dh8+ Pg8 20.Txf6+) 18.Pce4.

13...Lxc4 14.Lxg7 Kxg7 15.Dxh7+ Kf6.

16.e5+ De zet waar ik heel

blij mee was deze gevonden te hebben. Wegens de dodelijke dreiging Pce4# is de zwarte koning gedwongen via g5 het witte mijnenveld binnen te treden.

16.exf5 Pxf5 17.dxc4 is ook heel sterk. 17...Pe5 18.Txf5+ gxf5 19.Pd5+ Kxg5 20.h4+ Kg4 21.Pe3+ en wint.

16...Kxg5 16...Kxe5

17.Dg7+ f6 18.Tae1+.

17.h4+ Ik dacht, dit wint

wel, maar het is minder nauwkeurig. 17.Tae1 is veel

sterker. 17...Le6 (17...Pxe5

18.Pe4+ fxe4 19.h4+ Kg4

20.Txe4+ Kg3 21.Te3+ Kg4

22.Kh2) 18.Te4 fxe4

19.Pxe4+ Kg4 20.h3#.

17...Kg4 18.Dh6 Pd5

19.Pxd5 19.dxc4 Th8.

19...Lxd5 Zwart staat nu twee volle stukken voor, maar is toch verloren.

20.Tf4+ Kg3 21.Te1 g5 21...

Pxe5 22.Te3+ Pf3+ 23.Texf3+

Lxf3 24.Txf3+ Kg4 25.Tf4+

Kg3 26.Tc4 g5 27.Dh5 f4

28.Df3+ Kxh4 29.Dh3#.

22.Txf5 Tg8 23.Dh5 g4

24.Te3+ Lf3 25.Texf3+ gxf3

26.Txf3#. 1-0

SCHAAKSTUDIES

De oplossingen van deze schaakstudies staan op pagina 28

1. Wit speelt en wint

2. Wit speelt en maakt remise

3. Wit speelt en maakt remise

4. Wit speelt en maakt remise

'Remis'

Wim Suyderhoud

'Remis', Heinrich Brockmeier, brons, 37x30 cm.

✦ Titaantjes

In de tijd van de tweekampen van Karpov en Kasparov speelden wij onze eigen match van 24 partijen om 'het wereldkampioenschap' – zonder klok! Campo zou het vast hebben afgebroken.

Studenten waren we, en onze wereld was zo klein als die van Nescio's Titaantjes. We zaten in *Het Hok* tijdens college en vergaten er de tijd. Later, ouder en braver, beperkten we ons tot weekendnachten, die we benutten tot het ochtendgloren, de fles Jameson binnen handbereik om niet onnodig het bord te hoeven verlaten. Het kwam wel eens voor dat we elkaar elders ontmoetten, maar het dagje aan het strand van Egmond, bijvoorbeeld, brachten we door onder een parasol, tegenover elkaar, onbewust

van de baders om ons heen. De wereld werd groter en groter: adressen wijzigden, vriendinnen veranderden, kinderen kwamen. Wij spraken af, schoven aan en schudden elkaar de hand.

✦ Op slag verliefd

Schaakkunst doet me meestal niet zo veel. Het magisch realisme waar men vaak zijn heil in zoekt, vind ik nogal zielloos. Op dit beeldje, dat ik ergens in 2009 bij het openslaan van de krant zag staan bij een kleine advertentie van een galerie, werd ik echter op slag verliefd. Ik knipte het plaatje uit en droeg het een weekje mee in de portemonnaie voordat ik definitief besloot dat dit kunstwerk moest worden aangeschaft. Mijn vrouw – die zichzelf wel eens 'een

schaakweduwe' noemt maar die mij desondanks mijn tijdrovende liefde voor het schaken van harte gunt – stemde ruimhartig in met de aanslag op ons spaargeld. Nu siert het beeldje 's zomers onze tuin en 's winters onze vensterbank.

Als mijn oog erop valt, moet ik vaak denken aan een uitspraak die ik optekende uit de mond van Dennis Breuker, in antwoord op de vraag hoe hij zichzelf ziet als oude man. 'Schakend', zei hij, 'met een vriend op een bankje in de zon.' ■

De tijd stoppen

Tony Lith

Na koffie gedronken te hebben, ontbrandde op 1 oktober jl. de strijd tussen de teams van Caissa 12 en Volewijckers 2. Het treffen liep al aardig tegen het einde toen een aantal spelers van de Volewijckers zich aan de scheids opdrongen. Er viel nog weinig te winnen want de gasten hadden al een niet meer in te halen voorsprong genomen. Toch wezen ze lichtelijk opgewonden naar het bord waar Dick Dolman nog bezig was de weerstand van Jan Hamstra te breken. Hé scheids!

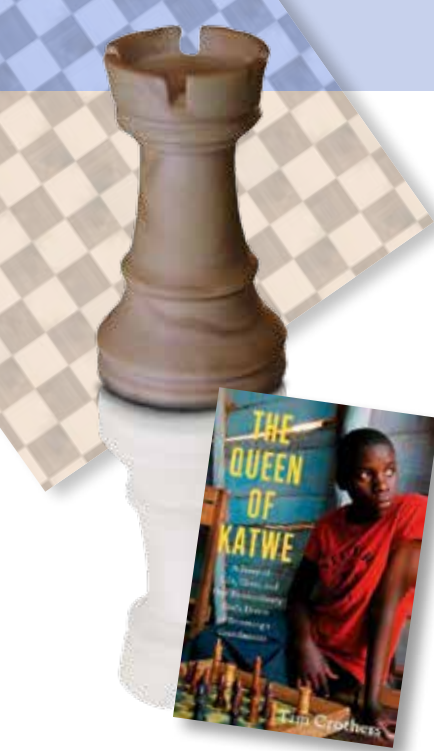
❑ Niet zomaar ingrijpen

‘Maar scheids! Dat is toch remise?’ Ik keek in de richting van de uitgestoken vingers en inderdaad, het was moeilijk te zien met welke middelen Dolman zijn doel kon bereiken. Dat wil zeggen, een blik op de klok leerde mij dat Hamstra minder dan 60 seconden de tijd had om zijn vege lijf te redden. Hij deed dat met verve. Zijn koning draaide driehoekjes, een loper ging heen en weer – de zetten kwamen a tempo op het bord. Maar de tijd tikte weg. Schijnbaar onaangedaan schaakte Dolman verder, op zoek naar het illusoire pad van de overwinning. Vorderingen maakte hij niet. Ik liet de spelers van de Volewijckers weten dat ik niet zomaar mag ingrijpen en de partij remise kan verklaren. Zo werkt dat niet. Hamstra moest eerst een claim indienen. Maar ook na aandringen van zijn teamgenoten (die zich eigenlijk niet met de partij mochten bemoeien) achtte hij dat kennelijk beneden zijn waardigheid. En toen kwam het moment waarop Dolman een bokje schoot en het hoofd in de schoot moest leggen. Veel tijd om de gevolgen van zijn piteuze zet te overdenken kreeg hij niet; Hamstra maakte korte metten en haalde het hele punt binnen.

❑ Stop de tijd

Wat veel schakers niet schijnen te weten, is dat het toegestaan is de tijd te stoppen – dat wil zeggen de klokken stil te zetten. Maar dan moet je daarvoor wel een goede reden hebben. Hamstra had minder dan twee minuten bedenktijd en daarom had hij na het doen van een zet de klokken stil mogen zetten en de arbiter op de hoogte moeten stellen van de situatie. De arbiter moet dan nagaan of de claim terecht is en als dat het geval is de partij remise verklaren. Als naar het idee van de arbiter de claim niet terecht was dan krijgt de tegenstander er twee minuten extra bedenktijd bij. Dus kijkt u allen uit als u denkt de tijd te kunnen stoppen. ■

The queen of Katwe

Waarom een boek aanraden dat slecht geschreven is en gaat over een zeventienjarige schaakster met een rating van een gemiddelde clubspeler?

Jos van Ommeren

Laat ik beginnen met een gedachtespeltje: stel dat Bobby Fischer niet in aanraking was gekomen met het schaakspel. Zou hij zijn leven dan wezenlijk anders

Stel dat Bobby Fischer niet in aanraking was gekomen met het schaakspel.

heb-ben ervaren? Zou zijn leven dan wezenlijk anders zijn verlopen? Het is zeer aannemelijk. Zonder de invloed van het schaken is de kans groot dat zijn afwijkende sociale karaktertrekken, inclusief het paranoïde denken, van nog grotere invloed op zijn leven waren geweest. En als Hans Ree,

gewaardeerd Caissalid, nooit zou hebben leren schaken? Zou hij zijn leven dan wezenlijk anders hebben beleefd? Natuurlijk, een beroepsschaker heeft een ander leven dan bijvoorbeeld een accountant. Het is ook minder waarschijnlijk dat hij een bekende Nederlander zou zijn geworden. Maar zou zijn leven wezenlijk anders zijn geweest? Met wezenlijk bedoel ik dat zijn verhouding tot de rest van de wereld, zijn eigenwaarde, zijn verhouding tot andere mensen, zijn blik op de toekomst, essentieel door het schaakspel veranderd zouden zijn. Niemand weet daar zeker het antwoord op (Hans ook niet) want iedereen leeft maar één leven. Laat ik het bij mezelf houden. Ik mag aannemen dat het geen groot verschil had gemaakt als ik niet had geleerd te schaken. Ik had dan zeker vele plezierige momenten gemist, waaronder het schrijven van deze recensie, maar ik zou dan ook niet geconfronteerd

zijn geweest met hopeloos slechte stellingen die ik met zelfhaat doorspeel om maar niet te verliezen. Mijn sociale contacten zouden ook anders zijn geweest, maar ik mag hopen dat ik alle tijd die ik nu in het schaken stop (en heb gestopt) gevuld zou zijn geweest met andere intellectuele en sociale bezigheden. Een beetje introspectie leert mij dat schaken mij niet wezenlijk heeft veranderd.

❑ **Sloppenwijk**

Schaken heeft het leven van Fiona Mutesi, wier geschiedenis in dit boek is opgetekend door Tim Cruthers, wezenlijk veranderd. Daar is geen twijfel over. Zij woont in een sloppenwijk genaamd Katwe bij Kampala, Uganda. Ze leeft in een omgeving waar kinderen, en vooral meisjes zoals zij, zich niet kunnen ontwikkelen. Waar zij zich vervelen, vooral als er geen geld is om naar school te gaan, waar het stinkt (er is geen riool, geen stromend water uit de kraan),

waar mensen weinig eigenwaarde hebben en niet het idee hebben dat ze iets kunnen doen dat een positieve bijdrage levert aan het leven. Een omgeving waar ongeveer de helft van de tienermeisjes moeder wordt (al dan niet na vrijwillige seks). In deze omgeving gaat het vooral om overleven, om de dag door te komen, om genoeg te eten te hebben. Fiona's vader is overleden aan Aids toen ze drie was. Er is geen geld voor school en ze is dan ook vrijwel analfabeet.

■ **Positieve ontwikkeling**

Hoe kan Fiona nu in aanraking komen met het schaakspel? Dat is nauwelijks voor te stellen. Het blijkt toch mogelijk. Een Ugandese ontwikkelingswerker (betaald door een Amerikaans Christelijke liefdadigheidsinstelling) probeert een positieve ontwikkeling te geven aan jongens in sloppenwijken (meisjes tellen nauwelijks mee in deze omgeving) door ze beter te leren voetballen. Hij ontdekt echter dat voetbal niet altijd aanslaat bij alle jongens, en besluit om sommige jongens te leren schaken.

Fiona, negen jaar oud, volgt haar oudere broer naar de pap waarmee de kinderen worden gelokt en raakt betrokken bij de schaaklessen. Iedere dag loopt ze drie kilometer heen en weer om zich in het schaakspel te kunnen verdiepen.

Als meisje tussen de jongens wordt ze niet erg serieus genomen, maar na een tijdje verslaat ze iedereen. Haar schaakontwikkeling is op zichzelf niet bijzonder. Een willekeurig persoon die op vrij jonge leef-

tijd zoveel tijd gaat besteden aan het schaken moet uiteindelijk redelijk sterk worden. Het is opmerkelijker omdat zij een kind is dat elke intellectuele en emotionele stimulans ontbeert. (Dit moet niet onderschat worden. Zo is bijvoorbeeld de woordenschat van tweejarige kinderen van alleenstaande zwarte moeders in de Verenigde Staten ongeveer half zo groot als die van andere kinderen omdat deze kinderen veelal negatief worden aangesproken.)

■ **Eigenwaarde**

Wat geweldig is om in dit boek te lezen, is dat Fiona's blik op de wereld wezenlijk verandert door het schaken. Ze krijgt eigenwaarde, wil zich ontwikkelen en verwerft een vaardigheid waar ze trots op is. Ze is zich erg bewust van haar achterstandspositie (Afrika is arm in de wereld; Uganda is arm in Afrika; Katwe is arm in Uganda; meisjes zijn weer slecht af in Katwe), en dat mogen meedoen aan (internationale) toernooien belangrijker is dan

Als meisje tussen de jongens wordt ze niet erg serieus genomen.

winnen. Omdat ze goed schaakt, krijgt ze positieve aandacht, en kan ze zelfs naar school. Ze komt in aanraking met stromend water en wc's. Interessant is ook de beschrij-

ving van haar eerste reis naar het buitenland. Deze reis begint namelijk met een klein tochtje per auto naar het

Ze komt in aanraking met stromend water en wc's.

vliegveld. Dit is de eerste keer voor haar in een auto. Zelfs het ritje naar het vliegveld is bijzonder voor haar. Eigenwaarde, zin in het leven en in de toekomst worden aan Fiona gegeven door het schaakspel. Dat is wezenlijk meer dan de meeste schakers van het schaken mogen verwachten. Een ongelooflijk verhaal dus. Een *feel good* boek. Disney heeft al een optie genomen om het boek te verfilmen (waarschijnlijk wil men het succes van de film *Slumdog Millionaire* evenaren, maar nu met een waargebeurd verhaal). Ik ben bang dat de Disneystudio's de overdreven Amerikaanse stijl van het boek alleen maar erger zullen maken, maar ik ga die film toch zien, als die er ooit komt. Het verhaal is te bijzonder. Om in schaaknotatie het boek samen te vatten:

Stijl??
Inhoud!!
Lezenswaardigheid!!

Tim Crothers: The queen of Katwe, Simon & Shuster, 2012 ■

Dieren 2013

Marcel Roelofs

Bij aankomst op 29 juli bij het open NK te Dieren meld ik mij aan voor mijn eerste deelname aan het toernooi. De entree is erg mooi met aan weerskanten pionnen. Ik ga een vierkamp spelen.

Zaal *Theotorne* is groot en lekker koel. Aangezien er tijd over is, ga ik een koel plekje buiten zoeken en lees het bij aanmelding verkregen toernooiboekje door. Het ziet er goed uit. Schrijfruimte voor maximaal negen ronden. Wie weet ga ik mij volgend jaar opgeven voor de zeskamp. We zien wel. Wat mij verder opvalt is een mooie advertentie achterin het boekje van de camping waar ik vertoef, camping *Boszicht*, werkelijk een erg mooie camping. Een echte aanrader voor een ieder die dit ook wil. Aantrekkelijk is ook de 5% korting voor deelnemers. Verder is er op loopafstand een supermarkt aanwezig. Ideaal dus zou ik zo zeggen. Misschien een idee voor andere Caissanen die ook een keer aan dit toernooi willen deelnemen. In deze periode is er bijna altijd wel plek!

▣ Opgave

De tijd vordert en ik ga een bakje koffie drinken in het

Marcel Roelofs op camping Boszicht

Grand Café. Het loopt tegen half één als ik de sporthal betreed. Onbekenden en bekenden gelijk beginnen naast mij aan de oplossing van de opgave *mat in twee* die op een groot bord voor mij staat. Makkelijk vind ik het niet en toch wil ik na enige tijd een oplossing inleveren. Dan word ik staande gehouden door iemand roept dat mijn oplossing niet goed is! En inderdaad, later blijkt dat hij gelijk heeft. Een ander zegt de correcte oplossing wel te weten. Echter nu weet ik hem weer te overtuigen dat zijn oplossing niet deugt. Is het zinnig om je kostbare denkenergie te steken in deze materie terwijl je nog moet beginnen aan de wedstrijd?

Goed, de eerste partij staat te beginnen en ik loop naar het indelingsschema. Iedereen staat ervoor en ook nog met een kopje koffie in de hand. Ik probeer mijn hoofd er tussen door te wringen en uiteindelijk lukt het. Bij aankomst op bord 29 schud ik de hand van de verkeerde tegenstander. Later komt het goed.

▣ De partijen

Ik wilde proberen rustig te beginnen aan de eerste partij. Met zwart kwam ik met licht voordeel uit de opening. Mijn credo was: openingsvoordeel vasthouden en mogelijk uitbouwen. Dit lukte tijdens het middenspel. Na achttien zetten had ik duidelijk voordeel. Ik beheerste het centrum en had

meer speelruimte voor de stukken; de materiaalverhouding was gelijk. De dames en een toren werden geruild. Ik ging actief met mijn paarden richting koningsstelling spelen. En ja, de enig overgebleven loper van mijn tegenstander werd geruild. De angel was uit het witte spel en op de 31e zet ging zijn laatste toren door een paardvork verloren! De eerste winst was binnen. Een goed begin. Het exacte zettenverloop was als volgt:

S.J. de Boer (1389) – M. Roelofs (1360)

Dieren, 29 juli 2013

1.e4 c5 2.Pf3 d6 3.d4 cxd4
4.Pxd4 Pf6 5.Pc3 a6 6.Ld3
e5 7.Pf5 Lxf5 8.exf5 d5 9.0-0
Pc6 10.Te1 Lb4 11.Ld2
0-0 12.Pa4 e4 13.Lf1 b5
14.Lxb4 Pxb4 15.Pc3 Te8
16.a3 Pc6 17.f3 Te5 18. fxe4

d4 19.Pa2 Pxe4 20.Ld3 De7
21.Dg4 Pf6 22.Txe5 Dxe5
23.Df3 De3+ 24.Df2 Te8
25.Dxe3 dxe3 26.Tae1 Te5
27.Pc3 Pd4 28.h3 Ph5
29.Kh2 Pf4

30.g3 Pxd3 31.cxd3 Pf3+ 0-1

De volgende dag speelde ik een korte partij die tot winst had moeten leiden. Ik had wit en kwam geweldig uit de opening. Op de 23ste zet vervolgde

ik echter mijn koningsaanval niet goed en raakte in de verdrukking. De mooie stelling die ik had verkregen, hielp ik om zeep en uiteindelijk moest ik berusten in remise.

Jammer!

Op de derde dag speelde ik met zwart een zeer lange partij (80 zetten) die uiteindelijk ook in remise eindigde. Ik dacht lang dat er nog winst in zat, maar dit bleek niet zo te zijn.

■ Pannenkoek

Eindresultaat: een gedeelde eerste plaats en dus een geldprijs. Deze heb ik op de camping uitgegeven aan een overheerlijke pannenkoek! Ik raad een ieder die het schaken een warm hart toedraagt aan om volgend jaar ook deel te nemen aan dit toernooi. De organisatie was geweldig. ■

Eijgenbroodtoernooi 2013

Een impressie van de 27ste editie

Robbert van het Kaar

Eind jaren tachtig van de vorige eeuw organiseerde een viermanschap het eerste Eijgenbroodtoernooi, als eerbetoon aan de niet lang daarvoor overleden godfather van de club. Die vier musketiers waren Errit Petersma (de toenmalige voorzitter, helaas dit jaar overleden), Joost van Steenis, Jeroen Hoogenboom en schrijver dezes. Hierbij een impressie van de 27ste editie, met en passant een terugblik op het verleden.

We speelden dit jaar thuis (zei de Fischer-Z deserteur...) in huize Lydia. Het vinden van

een goede (en vooral betaalbare) locatie was in geschiedenis van het toernooi vaak niet eenvoudig. Een greep uit de

omzwervingen: Sint Willibrordstraat (de eerste paar jaar, mede vanwege de nabijheid van de club), Nieuwe Vaart,

Nieuwe Teertuinen, Watergraafsmeer (vorig jaar) en dan nu (weer) het thuishonk. Het is ons prima bevallen dit jaar, en het heeft ook wel iets om op de clublocatie te spelen. Volgend jaar dus weer 'thuis'.

Traditioneel wordt het toernooi gespeeld in het laatste weekend van oktober, het weekend waarin de klok een uur wordt teruggezet. Toch een uurtje extra slaap na drie zware partijen op de zaterdag. Al kan ik me uit de beginjaren nog wel herinneren dat een van de wat warriger types in de schaakwereld zijn klok een uur vooruit had gezet en dus twee uur te vroeg was... Omdat de zaal dat laatste oktoberweekend niet beschikbaar was, zaten we dit jaar een week vroeger. Het blijft overigens schipperen met de keus voor het weekend. We hebben altijd enige overlap met het toernooi in Hoogeveen waaraan ook altijd een Caissadelegatie meedoet) en we moeten rekening houden met herfstvakanties en KNSB-data. De keus voor volgend jaar is overigens al gemaakt: het laatste weekend van oktober.

Er zijn altijd twee wedstrijd-leiders. In de (vele) eerste jaren waren dat Wil Haggenburg en Jacques van den Burg (beiden helaas al weer enige tijd geleden overleden). Inmiddels doen we het al weer jaren met Gerie Ogenhaffen en Eric Roosendaal. Dat daar verder weinig over te melden valt is het ultieme compliment. Het gaat gewoon goed.

Ratinggrens geschrapt

De formule van het toernooi (op wie richten we ons) is een terugkerend punt van discussie. In de geest van Eijgenbrood hebben we altijd veel

Het blijft schipperen met de keus voor het weekend.

nadruk gelegd op de 'gewone schaker'. Dat betekende onder meer: een ratinggrens en

veel ratingprijzen. Wat niet zelden betekende dat twintig spelers uiteindelijk een prijs van vijf euro mochten ophalen... Wel leidde die ratinggrens er soms toe dat de sterkste spelers van de club niet konden meedoen. Naarmate de club sterker werd, werd dat een steeds groter probleem. Mede daarom is die grens geschrapt.

Met het vervallen van de ratinggrens moet je natuurlijk ook nadenken over het inschrijfgeld voor titelhouders. Die zijn niet gewend inschrijfgeld te betalen, en we zijn in het verleden wel eens gebeld met de vraag wat de condities waren (lees: startgeld). Over dit onderwerp (nee, geen startgeld – no way – maar inschrijfgeld) was in het organisatiecomité (Dennis Breuker, Abe Willemsma, Sander Tigelaar en ondergetekende) zomaar de ondergetekende. De standpunten varieerden van 'titelhouders gratis tot 'gewoon laten betalen'. U voelt hem al aankomen: in de beste poldertraditie kwamen we uit op half geld voor (W) I(G)M's. Dus de enige titelhouder Yochanan Afek (IM) moest gewoon (een beetje) inschrijfgeld betalen. Aan het slot van het toernooi zal hij daar niet mee gezeten hebben.

Nieuwe formule

De primeur voor dit jaar was het spelen in twee groepen: groep A voor 1750+ en groep B voor 1850-. Spelers met een rating tussen de 1750 en 1850 konden kiezen om voor kanon te spelen of als kanonnenvoer te dienen. Dat er nu

in twee groepen prijzengeld moest worden uitgekeerd, betekende wel dat de ratingprijzen zijn vervallen (zo rijk zijn we niet, en grote sponsors zijn in geen velden of wegen te bekennen). Daar staat – opnieuw in de geest van Eijgenbrood – tegenover dat de prijzen in de eerste en tweede groep even hoog waren (bij andere toernooien is dat in de hoogste groep ongeveer twee maal zo hoog als in de tweede groep). De eerste prijs in beide groepen bedroeg €400, de tweede €200 en de

Robbert van het Kaar

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇
*De nieuwe
formule was een
gok, maar heeft
in mijn ogen
goed uitgepakt.
We houden
hem erin.*

◇◇◇◇◇◇◇◇◇◇
derde €100. De nieuwe formule was een gok, maar heeft in mijn ogen goed uitgepakt. We houden hem erin. Het blijft altijd spannend hoeveel mensen zich aanmelden. Na een stijging van ongeveer 80 naar 99 vorig jaar, zaten we nu op 113. Dat is in de geschiedenis van het toernooi nog zeker geen record (als ik me het goed herinner hebben we wel een meer dan 150 deelnemers gehad), maar

de trend gaat de goede kant op. Het legt in ieder geval een solide(r) financiële basis onder het toernooi (dat voor het eerst kon plaatsvinden zonder een bijdrage van de club). Zoals altijd komt een groot deel van de aanmeldingen pas in de laatste twee weken binnen. Het duurde vooral lang voordat de aanmeldingen voor de A-groep goed op gang kwamen, maar uiteindelijk was de verdeling over A (49) en B (65) alleszins redelijk. Ik blijf me overigens verbazen over het relatief geringe aantal Caissaleden dat meespeelt.

■ **Winnaars**

Groep A werd gewonnen door Yochanan Afek, met 5½ uit 6. Hij won alles ('uiteraard' allemaal in het eindspel), en had één bye ('too old', zoals hij zelf zei). Tweede werd de gedeelde winnaar van vorig jaar, Tjapko Struik. Gedeeld derde werden Kees Stap en Jack Blanchard. De winnaar in groep B was Bryan Wijk. Vermoedelijk is het ook meteen de laatste keer dat hij de B-groep onveilig heeft gemaakt... Met een snelle remise in de laatste ronde stelde hij zijn overwinning veilig. Piet Ruhe werd tweede.

De derde plek ging naar Bart Feltman.

Voor de spektakelprijs werden veertien partijen ingeleverd. De winnaar ervan is dit jaar bepaald door IGM Hans Ree, die daar echt voor is gaan zitten. In groep A was dat Sietske Greeuw voor haar overwinning in de eerste ronde op Henk-Jan Visser (die wel eens gelukkiger toernooien heeft meegemaakt). In groep B ging de prijs naar Bart Feltman voor zijn partij tegen Mick van Randtwijk. De jeugdprijs (voor spelers geboren in 1996 of later) ging in groep A naar Colin Stolwijk. De jeugdprijs in groep B werd gewonnen door Laurens Schilstra. Deze vier prijzen (in natura) werden allemaal beschikbaar gesteld door schaakwinkel *Het Paard*.

Zie voor de eindstand van het toernooi de clubwebsite. Daar kunt u ook de leuke partijen naspelen die voor de spektakelprijs zijn ingediend, alle van commentaar voorzien door Hans Ree (<http://www.caissa-amsterdam.nl/eijgenbrood/partijen>).

Ik hoop op een grote opkomst van Caissanen volgend jaar. ■

My last round game

Yochanan Afek

The 27th edition of Het Eijgenbroodtoernooi was the first one for me. Though the location is ideal for me the event has been traditionally clashing with the tournament in Hoogeveen which I believe creates a dilemma for quite a few of the club members too.

The tournament was smoothly and skilfully run and I was pleasantly surprised by the friendly atmosphere and the good playing conditions. My own best move in the tournament was to take a bye in the fourth round which proved useful for saving energy and maintaining motivation towards the decisive Sunday rounds. I was naturally happy with the outright win and hope to be part of this fine tradition in future editions as well. Here is my last round game. After the fifth round I was alone at the lead half a point ahead of my opponent thus a draw was sufficient for at least sharing the top honours. I did not play for a draw as it is often the quickest road to disaster but still tried to keep it solid while Frank naturally did his best to complicate matters.

Frank Erwich (2344) – Yochanan Afek (2294)
Eijgenbroodtoernooi 2013, 20 October 2013

1.c4 Nf6 2.Nc3 g6 3.e4 d6 4.g3 Bg7 5.Bg2 O-O 6.Nge2 c5 7.O-O Nc6 8.d3 a6 9.h3 Rb8 10.a4 Ne8 11.Be3 Nc7 12.d4 cxd4 13.Nxd4 Ne6 14.Nde2 Nc5 15.b3 Qa5

16.Bd2 Qd8 17.Nf4

17... b5 Black could also improve the position with less committal moves such as 17... Nb4 18.Rb1 e6 with roughly an equal position.
18.cxb5 axb5 19.axb5 Nd4 20.Rb1 Bd7 21.b4 Nce6 22.Nfd5 Nxb5 23.Re1 Nec7 24.Nxb5 Nxd5 25.exd5 Bxb5 26.Bg5 Rb7 27.Qd2 Re8 28.h4 Qd7 28... h5 was perhaps more solid and in accordance with my goal in the tournament.

29.h5 gxh5 I admit I was too impressed by the threat 30.h6. Weakening the position was really not necessary but by no means critical. 29... Qf5 was a reasonable alternative.
30.Re4 Rc7 31.Rh4 Rc4 32.Rxc4 32.Rxh5 would have been unpleasantly met by Qf5.

IM Yochanan Afek

32... Bxc4 33.Re1 e5 34.Bh6 Following 34.dxe6 Rxe6 Black is having no problems.
34... f6 35.Re4 .

35... Bb5 35... Bxh6 36.Qxh6 Bxd5 was the right way. The safer line I chose should have cost me half a point.

36.Rh4 Qf7 37.Bh3 Qg6 38.Bxg7 Kxg7 39.Qd1 Ra8 40.Rxh5 Ra2 41.Bf5 Be2.
See diagram 3.

42.Qxe2 With 3 minutes on his clock it was rather unlikely for White to discover the most amazing invisible salvation 42.Rxh7+ Qxh7 43.Qb1 Qh5 44.Qxa2 Qxf5 45.Qxe2 Qb1+ 46.Kg2 Qxb4. However I did not suspect

diagram 3

any of it either. Now on the other hand White is running into a difficult Rook ending.

42... Rxe2 43.Bxg6 hxg6
 44.Rh4 Rd2 45.Rc4 Rxd5
 46.Rc7+ Kh6 47.Rd7 Kg5
 48.Kg2 Kf5 49.Kf3 Ke6
 50.Rb7 Rd3+ 51.Ke2 Rb3
 52.b5 Kd5 53.Rf7 Ke6
 54.Rb7 f5 54... Rb2+ 55.Ke3
 d5 56.f3 d4+ 57.Kd3 Rb3+
 58.Ke2 Kd5 was even stronger.
 55.b6 g5 56.Rb8 f4 57.g4
 Kd5 58.b7 Ke4 59.f3+ Kd4
 60.Rd8 Rb2+ 61.Kf1 Rxb7
 62.Rxd6+ Ke3 Now it's all
 over.
 63.Kg2 Rb2+ 64.Kh3 Rb1
 65.Kg2 e4 66.Re6 Rb2+ 6
 7.Kh3 Kxf3 68.Re5 Rb1 0-1

De ontknoping tijdens de laatste ronde

Een onalledaags schaakprobleem: de oplossing

Jack Blanchard

Inderdaad! De extra pion staat op c3. Wit en zwart spelen de andere kant op! Dit betekent dat alleen de paarden kunnen spelen op zet 1. Nu is er geen verdediging tegen de paardzetten 1.Pf6, 2.Pd5 en 3.Pe3 mat of 3.Pc3 mat. Bijvoorbeeld: 1.Pf6 Pa3 (om straks e3 te kunnen dekken.) 2.Pd5 Pc4 3.Pc3 mat. Als het zwarte paard op b1 blijft staan om c3 te blijven dekken volgt 1.Pf6 Ph3 (bijvoorbeeld) 2.Pd5 Pf4 3.Pe3 mat.

Andere state of mind

Dit merkwaardige schaakprobleem heb ik zo'n 30 jaar geleden gemaakt in een staat van joligheid en meligheid (en niet zoals Wim Suyderhoud gelooft onder invloed van rare stimulerende middelen). Hoe gaan die dingen? Ik was op zoek naar een ongewoon, absurd schaakprobleem. Bijvoorbeeld met drie paarden van dezelfde kleur. Of een probleem met drie dubbele pionnen. Ja zelfs één waarbij een stuk een dam is (jawel, die schijven uit die andere denksport). Dat soort ongeïn. Ik had een heel andere state of mind op dat moment. Ik was hiermee uren aan het stoeien en rommelen, maar het lukte maar niet, wat ik ook probeerde. Logisch. Om te beginnen ben ik nooit een schaakprobleemist geweest (schaakproblemen maken is een speciale tak van sport). En daarnaast was ik 30 jaar geleden een nog zwakkere schaker dan ik nu ben. Dat ongewone probleem maken, liep dus na uren vergeefs geploeter op niets uit. Enigszins teleurgesteld zette ik na mijn hopeloze probeersels de stukken weer in de beginstelling en keek enkele seconden wat meewarig naar het bord. Maar...? Hè...? Wacht eens even...? Wat nou als wit en zwart de andere kant op spelen? Wat is er dan aan de hand? Toen ging het rap. Meteen zag ik dat je dan alleen met de paarden kunt spelen op zet 1. Daarna probeerde ik iets met een op zet 2 gepromoveerde pion. Dat werkte niet voor een snel mat. Vervolgens had ik spoedig voor het paard de matvelden e3 en c3 gevonden. Maar zwart gaf zich niet zomaar gewonnen! Het paard op b1 bleek een goede verdediger. Ga maar na: 1.Pf6 Pc3 2.Pg4 Pd5 en zwart is op tijd. Snel vond ik dat het paard op b1 dwarsgezeten moest worden. Dit probeerde ik eerst door een randpion op c3 te zetten maar dit had als nadeel dat de vrijgekomen toren op tijd voor de verdediging zou komen. Andere pionnen op c3 zouden de zwarte koning op tijd een vluchtveld geven. Wat te doen? Ondertussen verkeerde ik al in zo'n merkwaardige creatieve geestestoestand, dat het met grof geweld introduceren van een negende pion in het schaakspel een peulenschil bleek. Er moest een extra immobiele pion op c3 gezet worden! En zo geschiedde. Alle puzzelstukjes vielen in elkaar. Een bizar schaakprobleem was geboren.

Helpmatten

Een grappige bijkomstigheid van dit probleem is, dat er een aantal helpmatten in vier in zit als we uitgaan van de gewone beginstelling met een extra pion op f6, wat menigeen op het verkeerde been zet bij de oplossing van het mat-in-drie-probleem. (Bij helpmat helpt de verdedigende partij bij de matvoering.) Bijvoorbeeld: 1.e3 f5 2.De2 f6 3.Df3 g5 4.Dh5 mat. Maar ook: 1.d3 e5 2.Dd2 f5 3.Da5 Ke7(!) 4.De5 mat. Bij deze laatste variant dient opgemerkt te worden dat er voor de witte dame vele wegen naar het matveld e5 zijn. Bijvoorbeeld ook na 1.c3. Ach ja, zo blijven we bezig.

Iedereen een gezond 2014!

Oplossingen

problemen (pag. 9) & studies (pag. 19)

❖ Probleem 1

Wit geeft mat in twee

R. Notaro, Scacco!, 1977

1.Tf8 Tf1 (f2,f3 etc.) 2.Lg6

Tf5 2.Txf5

Ta6 (b6,c6 etc.) 2.Tf5

Tg6 2.Lxg6

1.Le4 is niet de oplossing wegens 1... Tf5. Dit probleem

laat mooi het thema 'reciproque omschakeling' zien.

In de eerste twee varianten geeft de loper mat op willekeurige verticale zetten van de zwarte toren. En de witte toren geeft mat als zwart dit

probeert te pareren met Tf5. In het tweede paar varianten zijn deze rollen precies omgekeerd.

❖ Probleem 2

Wit geeft mat in twee

R. Notaro, The Problemist 1978 (bewerking C. Russ)

1.Tg1+ Tf6(d4) 2.Lb5

Tb2 2.Ld3

Kb1 2.Ld3

Hier zie je het 'Mansfield'-thema. De definitie hiervan is: elke zelfpennende zet van zwart leidt tot het slaan of het afsluiten van een ander zwart stuk door het 'afvuurstuk' van de witte batterij.

Als je dit zo leest begrijp je er misschien weinig van. In deze probleemstelling zijn Tf6(d4) en Tb2 de 'zelfpennende' zetten. Lb5 en Ld3 zijn de 'afsluitende' zetten door wit van de andere toren. En omdat deze loper deel uitmaakt van een 'batterij' kan hij worden afgevuurd, waardoor de witte toren matgeeft.

❖ Probleem 3

Wit geeft mat in twee

J. Opgenoordt, Good Companion 1917

1. Df3 d1(D) 2.Dxf2

d1(P) 2.De2

f1(D) 2.Lxd2

f1(P) 2.Lf2

Kf1 2.Dxf2

Hier spreekt men van 'dual-vermijding': er lijken meerdere matzetten mogelijk, maar uiteindelijk heeft wit maar één mogelijkheid om mat te zetten.

❖ Probleem 4

Wit geeft mat in twee

J. Peris, Problemas 1946

1.Kc8 Lc7 2.Db7

d5 2.Lxc5

Ook hier zelfpenning, die in de eerste variant weer wordt opgeheven.

❖ Probleem 5

Wit geeft mat in drie

W. Speckmann, Fide 1962

1.Tc4 Dd8 2.Ta2 en 3.T

geeft mat

Dxc4(g4) 2.Th8+ en

3.T geeft mat

Andere zetten van de toren op de c-lijn worden op de 8ste rij door de dame gepareerd.

❖ Probleem 6

Wit geeft mat in zeven

E.B. Cook, American Chess Monthly

1.Lf7 Ke4 2.Kf6 Kf4 3.Lh5

Ke4 4.Lf3+ Kf4 5.Lg2 Kg4

6.e3 Kh5 7.Lf3

Een voorzichtig sluipen van wit voordat de val dichtklapt.

❖ Studie 1

B. Horwitz, 1889

1.Lc2+ Ka5 2.b4+ Ka6

3.Kc6 Ka7 4.b5 Ka8 5.Le4

Ka7 [5...La7 6.Kxc7#] 6.Lf3

Ka8 7.b6 cxb6 8.Kxb6#

❖ Studie 2

J. Biuzandian, 1955

1.Ke6 Lf8 2.Kd5 Kd2 3.Kc4

Kc2 4.Lg7! [4.Kb5? Kb3 5.Lc1

(5.Lf6 a3 6.Le5 a2 7.Lf6 La3

en 8... Lb2) 5...Lg7 6.Ka5 Lf6

7.Kb5 Lc3+] 4...Le7 [4...Lxg7

5.Kb4] 5.Lf6 Ld6 6.Le5=

❖ Studie 3

I. Kopelomiaki, 1962

1.c6 Kb8 [1... Le5 2.Kd7

Pf8+ 3.Ke7 Pg6+ 4.Kd7=]

2.Kd8! [Wit moet voorkomen

dat het paard naar f6 komt: 2.Kd7? Pf6+ 3.Kd6

Pe4+ 4.Kd5 Pc3+ 5.Kc4 Le5

-+] 2... Lf6+ [2... Le5 3.a7+

Kxa7 4.c7=] 3.Kd7 Pf8+ 4.Ke8

Lg7 [4... Pe6 5.Kf7 of 4... Ph7

5.Kd7] 5.Ke7! [5.Kd8? Pe6+

5.Kf7? Lh6] 5... Ph7 [5... Lh6

6.Kf7 en zwart heeft geen winnende zetten: 6...Ph7

7.Kg6; of 6...Kc7? 7.a7; of Ka7? 8.c7] 6.Kd8! We zijn

terug bij de stelling na 2.Kd8. De stelling vormt een positionele remise.

❖ Studie 4

E. Pekkover, 1959

1.Kd8 Td6+ 2.Ke7 Tc6 3.Kd7

Th6! 4.Lf6!! (4. Lg5? Le6+ 5. Kd6 Tg6 -) 4... Lb1!

(4... Txf6 5.c8D Le6+ 6.Ke7=)

5.Ke6 Th5 6.Lg5! Th8

(6... Txc5 7.c8D Lf5+ 8.Kf6=)

7.Ld8 Th5 8.Lg5=

Een wereldberoemde studie.